

*Толстоносов Дмитрій,
кандидат юридичних наук, доцент,
Київський інститут Національної гвардії України*

*Дерягін Олександр,
Київський інститут Національної гвардії України*

ПОРЯДОК ФОРМУВАННЯ ТА МЕДИЧНЕ ОСНАЩЕННЯ АПТЕЧКИ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТА КОЛЕКТИВНОЇ. ДОСВІД ВІЙНИ З РОСІЄЮ

Збройна агресія російської федерації проти України, що розпочалася у 2014 році та переросла у повномасштабне вторгнення у 2022 році, змусила українське суспільство та збройні сили адаптуватися до нових реалій. Одним із ключових аспектів цієї адаптації стало переосмислення підходів до надання першої медичної допомоги в бойових умовах. Досвід, здобутий у ході бойових дій, виявив критичну важливість правильного формування та оснащення індивідуальних та колективних аптечок для збереження життя військовослужбовців та цивільних осіб у зоні конфлікту.

Мета цього дослідження полягає у аналізі сучасних підходів до комплектації індивідуальних та колективних аптечок, враховуючи унікальний досвід, набутий Україною під час війни з росією. У роботі буде розглянуто еволюцію складу аптечок, зміни у нормативно-правовій базі, що регулює їх комплектацію, а також проаналізовано ефективність різних компонентів аптечок у реальних бойових умовах.

Історичний контекст та еволюція підходів

До початку російської агресії у 2014 році, підходи до формування індивідуальних та колективних аптечок в Україні значною мірою базувалися на радянських стандартах та досвіді миротворчих місій. Однак, інтенсивні бойові дії на сході України швидко виявили недоліки існуючих комплектів першої допомоги. Згідно з дослідженням В. Я. Білого та співавторів, опублікованим у журналі "Медицина невідкладних станів" (2018), близько 60% летальних випадків серед військовослужбовців у перші місяці конфлікту були пов'язані з недостатньо ефективним наданням першої допомоги безпосередньо на полі бою.

Усвідомлення цієї проблеми призвело до стрімкої еволюції у підходах до формування аптечок. Зокрема, було впроваджено концепцію "платинової півгодини" – критичного періоду після отримання поранення, протягом якого надання кваліфікованої допомоги максимально підвищує шанси на виживання. Ця концепція, описана у роботі Є. К. Гуманенка та І. М. Самохвалова "Військово-польова хірургія локальних війн і збройних конфліктів" (2021), стала основою для перегляду складу індивідуальних аптечок.

Сучасні вимоги до індивідуальних аптечок

Досвід війни з росією призвів до суттєвих змін у комплектації індивідуальних аптечок українських військовослужбовців. Згідно з наказом

Міністерства оборони України №261 від 11.05.2017 "Про затвердження Порядку постачання медичного майна Збройним Силам України в мирний час", до складу індивідуальної аптечки увійшли такі ключові компоненти: турнікет (джгут-закрутка) для зупинки масивної кровотечі, гемостатичний засіб, назофарингеальний повітровід, оклюзійна пов'язка, декомпресійна голка, бандаж універсальний, знеболюючі засоби.

Особливу увагу варто звернути на включення до складу аптечки турнікету типу САТ (Combat Application Tourniquet) або аналогічних моделей. За даними дослідження А. А. Шудрака та співавторів, опублікованого у "Військовій медицині України" (2020), використання сучасних турнікетів дозволило знизити смертність від кровотеч кінцівок на 28% порівняно з початковим періодом конфлікту.

Колективні аптечки: адаптація до умов гібридної війни

Формування колективних аптечок також зазнало суттєвих змін у світлі досвіду, отриманого в ході війни з росією. Колективні аптечки, призначені для забезпечення медичною допомогою підрозділів та груп військовослужбовців, були доповнені засобами для надання допомоги при більш складних пораненнях та травмах.

Згідно з рекомендаціями, викладеними у посібнику "Тактична медицина" за редакцією М. І. Бадюка (2021), до складу колективних аптечок були додатково включені: засоби для декомпресії грудної клітки, розширений набір перев'язувальних матеріалів, засоби для іммобілізації, препарати для внутрішньовенного введення, антибіотики широкого спектру дії.

Важливим аспектом формування колективних аптечок стало врахування специфіки гібридної війни. Як зазначає у своєму дослідженні В. І. Трихліб ("Інфекційні хвороби", 2019), необхідність протидії біологічним загрозам призвела до включення до складу колективних аптечок засобів для екстреної профілактики інфекційних захворювань та антидотів проти можливих отруйних речовин.

Аналіз ефективності та порівняння з міжнародним досвідом

Оцінка ефективності нових підходів до формування аптечок демонструє значні позитивні зміни. За даними Міністерства оборони України, оприлюдненими у 2023 році, рівень виживання поранених військовослужбовців, яким була надана перша допомога з використанням оновлених індивідуальних аптечок, зріс на 15-20% порівняно з 2014-2015 роками.

Порівнюючи український досвід з міжнародними практиками, можна відзначити ряд спільних тенденцій. Дослідження А. А. Котвіцької та співавторів ("Фармацевтичний журнал", 2022) виявило, що підходи до формування індивідуальних аптечок в Україні наближаються до стандартів НАТО, зокрема в аспекті включення сучасних гемостатичних засобів та декомпресійних голок.

Водночас, український досвід має свої унікальні особливості. Наприклад, включення до складу аптечок засобів для протидії хімічним та біологічним загрозам відображає специфіку гібридної війни, яку веде росія. Це відрізняє українські аптечки від стандартних наборів, що використовуються в арміях країн НАТО в операціях проти нерегулярних збройних формувань.

Досвід війни з росією суттєво вплинув на підходи до формування та медичного оснащення індивідуальних та колективних аптечок в Україні.

Ключовими змінами стали:

- впровадження сучасних засобів для зупинки кровотечі та стабілізації стану пораненого;
- розширення спектру медичних препаратів у колективних аптечках для надання допомоги при складних пораненнях;
- включення засобів протидії хімічним та біологічним загрозам;
- наближення стандартів комплектації до вимог НАТО з урахуванням специфіки гібридної війни.

Ці зміни дозволили значно підвищити ефективність надання першої медичної допомоги в бойових умовах, що безпосередньо вплинуло на рівень виживання поранених. Водночас, постійна еволюція методів ведення війни та медичних технологій вимагає подальшого вдосконалення підходів до формування аптечок.

Майбутні дослідження в цій галузі мають зосередитися на розробці інноваційних медичних засобів, адаптованих до специфічних умов гібридної війни, а також на вдосконаленні систем навчання військовослужбовців та цивільного населення навичкам надання першої допомоги з використанням сучасних аптечок.

*Толстонос Димитрій,
кандидат юридичних наук, доцент,
начальник кафедри бойового та
логістичного забезпечення*

Київський інститут Національної гвардії України

*Стецов Олександр,
Київський інститут Національної гвардії України*

ЕКСТРЕМАЛЬНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ВИЖИВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ДОСВІД ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО

У сучасному світі, де геополітична ситуація залишається напруженою, а військові конфлікти стають все більш непередбачуваними, питання індивідуального виживання військовослужбовців набуває критичного значення. Особливо це стосується підрозділів спеціального призначення, які часто діють в екстремальних умовах, далеко від основних сил підтримки. Країни-члени НАТО, усвідомлюючи важливість цього аспекту, розробили та